

Nazwa miasta

02.09.2008.

Pochodzenie nazwy miasta.

Nazwa miasta Przedbórz tłumaczona może być jako mająca pochodzenie:

a) topograficzne - czyli wskazujące na naturalne właściwości terenu, na którym osada była zakładana, czyli w miejscu przed borami, ponieważ Przedbórz w momencie swego powstawania leżał na granicy Puszczy Świętokrzyskiej i Puszczy Nadpilickiej. Nie wykluczone jest, że pierwotna nazwa miasta brzmiała Przedborze. Jednak brak potwierdzenia tej nazwy w tekstach źródłowych bardziej prawdopodobnym czyni pochodzenie nazwy od imienia Przedbor, czyli że nazwa miasta jest nazwą:

b) osobową lub dzierżawczą - pochodzącą od imienia założyciela bądź też dzierżawcy osady i ziemi, na której owa się znajdowała. Przedbor to imię dość powszechne na terenie Polski w epoce średniowiecza.

Utworzone z członów przed zanaczącego też naj- oraz wyrazu -bor, pochodzącego od starosłowiańskiego boriti, słowa znaczącego tyle co walka, konkurowanie. Łatwo więc stwierdzić, iż imię Przedbor oznaczać miało człowieka walecznego lub też człowieka stawiającego wyżej walkę. Za nazwą osobową przemawiają zapisy Przedborza w dokumentach średniowiecznych: tzw. falsyfikacie trzemeszeńskim, noszącym datę 1145 oraz dokumencie wystawionym przez Bolesława Wstydliwego w 1239 roku. W obu tych dokumentach widnieje nazwa Predbor.

Kim mógł być Przedbor, człowiek, któremu miasto zawdzięcza swoją nazwę? Można na ten temat jedynie snuć przypuszczenia. Rodem, w którym imię to było dość rozpowszechnione i często nadawane, był ród Zadorów. Rodzina ta posiadała w swym władaniu wiele posiadłości na zachodnim brzegu Pilicy. Należały do nich m. in. Chełmo, Bąkowa Góra czy Wielgomłyny. Być może jeden z Zadorów - protoplastów rodziny Lanckorońskich - o imieniu Przedbor był założycielem Przedborza, bądź panem ziem, na których osada powstała.

Znane są też inne zapisy nazwy Przedbórz w średniowiecznych dokumentach, np. Predbrij z dokumentu wystawionego przez księcia Konrada Mazowieckiego w 1241 r., czy też Pridborz (1388 r.), Przedborzs (1426 r.) z dokumentów króla Władysława Jagiełły. W odpisie aktu nadania praw miejskich (1405 r.) z 1508 roku widnieje nazwa Przedborze. Różne formy zapisu nazwy miasta widnieją też na mapach z wieku XVI czy też XVIII. Spotykamy więc: na mapie z 1525 nazwę Pfedbors, Przedbors na mapie z 1750, Przedhore - na niemieckiej mapie z 1782 r. Jednakże są to mapy autorstwa cudzoziemców, dlatego też dowolność w zapisie nazwy miasta wydaje się być jak najbardziej zrozumiała.

Na terytorium Polski znajdują się jeszcze trzy inne miejscowości o nazwie Przedbórz, są to: Przedbórz w województwie kujawsko - pomorskim, powiat mogieliński, gmina Strzelno; Przedbórz w województwie podkarpackim, powiat kolbuszowski, gmina Kolbuszowa; Przedbórz w województwie mazowieckim, powiat płocki, gmina Staroźreby.

Bibliografia:

Stanisław Cynarski: Dzieje rodu Lanckorońskich z Brzezia od XVI do XVIII wieku. Warszawa 1996.

Maria Malec: Słownik etymologiczny nazw geograficznych Polski. Warszawa 2003.

Tadeusz Milewski: Ze studiów nad atroponomią europejską, w: Onomastica, nr 5, r. III, z. 2. Wrocław 1957.

Stanisław Rospond: Słownik etymologiczny miast i gmin PRL. Wrocław 1984.

Kazimierz Rymut: Nazwy miast Polski. Wrocław 1987. Paweł Zięba